

הלכות קריאת שמע פרק א

הלכות קריית שמע

מצות עשה אחת, והיא לקרות קריית שמע.

הלכות קריית שמע

מצות עשה אחת, והיא, לקרות קריית שמע פעמיים ביום.

וביאור מצוה זו בפרקים אלו.

פרק א

עיקר מצוות קריאת שמע

זמן קריאה

א.

פעמיים בכל יום קוראים קריית שמע, בערב ובבוקר.

שנאמר "ובשכבך ובקומך" (דברים ו:ז), - בשעה שדרך בני אדם שוכבין וזה

הוא לילה. ובשעה שדרך בני אדם עומדין, וזה הוא יום:

ב.

ומה הוא קורא, שלש פרשיות אלו, והן,

"שמע" (דברים ו:ד'),

"והיה אם שמוע" (דברים י"א:ג)

ו"ויאמר" (במדבר ט"ו:ז).

ומקדימין לקרות פרשת **"שמע"**, מפני שיש בה ציווי על ייחוד השם, ואהבתו, ותלמודו, שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו.

ואחריה **"והיה אם שמוע"**, שיש בה ציווי על שאר המצוות כולן,

ואחר כך פרשת ציצית, שגם היא יש בה ציווי על זכירת כל המצוות:

ג.

אף על פי שאין מצות ציצית נוהגת בלילה, קוראין אותה בלילה, מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים, ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה, שנאמר

"למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך" (דברים ט"ז:ג).

וקריאת שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת **"קריית שמע"**:

אמירת ברוך שם

ד.

הקורא קריית שמע, כשהוא גומר פסוק ראשון, אומר בלחש, **"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"**, וחוזר וקורא כדרכו **"ואהבת את יי"** עד סופה.

ולמה קורין כן? מסורת היא בידינו, שבשעה שקיבץ יעקב אבינו את בניו במצרים בשעת מיתתו, ציום וזירזם על **ייחוד השם, ועל דרך יי"י שהלך בה אברהם ויצחק אביו, ושאל אותן ואמר להן, "בני, שמא יש בכם פסולת, מי שאינו עומד עמי בייחוד אדון כל העולם"**, כענין שאמר לנו משה רבינו **"פן**

יש בככם איש או אשה" וכו' (דברים כ"ט:י"ז), ענו כולם ואמרו לו, שמע ישראל י"י אלהינו י"י אחד, כלומר, "שמע ממנו אבינו ישראל, י"י אלהינו י"י אחד", פתח הזקן וענה, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". לפיכך נהגו כל ישראל לומר שבח ששיבח בו ישראל הזקן אחר פסוק זה:

ברכות לפניה ולאחריה

ה.

כשהקורא קורא קריית שמע, מברך לפניה ולאחריה. ביום מברך שתים לפניה ואחת לאחריה, ובלילה מברך שתים לפניה ושתים לאחריה:

י.

ברכה ראשונה שלפניה ביום יוצר אור וכו', שניה לה אהבת עולם אהבתנו, ושלאחריה אמת ויציב.

וברכה ראשונה שלפניה בלילה מעריב ערבים, שניה לה אהבת עולם בית עמך ישראל אהבת. וברכה ראשונה שלאחריה אמת אמונה, שניה לה השכיבנו:

יז.

ברכה ראשונה שלפניה, בין ביום בין בלילה, פותח בה בברוך וחותם בברוך, ושאר ברכותיה - חותם בכל אחת מהן בברוך ואין להן פתיחה:

שינויים ברכות

ח.

ברכות אלו, עם שאר כל הברכות הערוכות בפי כל ישראל - עזרא ובית דינו תיקנום, ואין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהן.

מקום שהתקינו לחתום בברוך - אינו רשאי שלא לחתום, ומקום שהתקינו שלא לחתום - אינו רשאי לחתום.

מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך - אינו רשאי לפתוח, ומקום שהתקינו לפתוח - אינו רשאי שלא לפתוח.

כללו של דבר: כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - הרי זה טועה, וחוזר ומברך כמטבע.

וכל שאינו אומר אמת ויציב בשחרית ואמת אמונה בערבית - לא יצא ידי חובתו:

ו.

סדר הברכות

הקדים ברכה שניה לברכה ראשונה, בין ביום בין בלילה, בין לפניו בין לאחריה - יצא, לפי שאין סדר לברכות.

טעות בברכות

בשחרית

פתח יוצר אור וסיים מעריב ערבים - לא יצא,

פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא.

וכן בערבית,

אם פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור - לא יצא,

פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים - יצא,

שכל הברכות הולכות אחר חתימתן:

י.

בלילה

אי זה הוא זמן קריית שמע בלילה? מצותה משעת יציאת הכוכבים עד חצי הלילה.

ואם עבר ואיחר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר - יצא ידי חובתו, שלא אמרו עד חצות אלא להרחיק מן הפשיעה:

יא.

הקורא קריית שמע של ערבית אחר שעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה - לא יצא ידי חובתו, אלא אם כן היה אנוס, כגון שיכור או חולה וכיוצא בהן. ואנוס שקרא בעת זה אינו מברך השכיבנו:

יב.

ביום

ואי זה הוא זמנה ביום?

מצותה - שיתחיל לקרות קודם הנץ החמה כדי שיגמור לקרות ולברך ברכה אחרונה עם הנץ החמה, ושיעור זה כמו עישור שעה קודם שתעלה השמש. ואם איחר וקרא אחר שעלתה השמש - יצא ידי חובתו, שעונתה עד סוף שלש שעות ביום למי שעבר ואיחר:

יג.

מי שהקדים וקרא קריית שמע של שחרית אחר שעלה עמוד השחר, אף על פי שהשלים קודם שתנץ החמה - יצא ידי חובתו. ובשעת הדחק, כגון שהיה משכים לצאת לדרך, קורא לכתחילה משעלה עמוד השחר:

הקורא אחר שלש שעות ביום, אפילו היה אנוס - לא יצא ידי חובת קריית שמע בעונתה, אלא הרי הוא כקורא בתורה, ומברך הוא לפניו ולאחריה כל היום, אפילו איחר וקרא אחר שלש שעות: